

**รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการ
ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน**

**A Causal Relationship Model of Factors Affecting Academic Leadership
of Primary School Administrators under the Jurisdiction of the Basic
Education Commission in the Upper South of Thailand**

สุदारัตน์ เพชรปานวงศ์¹, นิตยา กันตะวงษ์², ผ่องศรี วาณิชยคุภวงศ์³

Sudarat Pachpanwong, Nittaya Kantawong and Phongsri Vanitsupavong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน มีขั้นตอนการวิจัย 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบ ผู้วิจัยวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี สร้างรูปแบบแล้วสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิด้วยแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง จำนวน 12 คน และระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับและแบบปลายเปิดสอบถามผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 322 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล รูปแบบที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรและปัจจัยด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียน เมื่อตรวจสอบรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ทั้ง 3 ปัจจัยข้างต้นมีอิทธิพลที่ส่งทางตรงต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

¹ นักศึกษาปริญญาเอกหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการภาวะผู้นำการจัดการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

³ รองศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

โรงเรียน ปัจจัยด้านความรู้ของผู้บริหารโรงเรียนและปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การยังช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

คำสำคัญ : ปัจจัยเชิงสาเหตุ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to construct and examine the consistency, with the empirical data, of a causal relationship model of factors affecting academic leadership of primary school administrators under the jurisdiction of the basic education commission in the upper south of Thailand. The research had two phases. Phase one : Based on literature review, the researcher wrote a causal relationship model. The model was developed further by the assistance of 12 experts through structural interview. Phase two : The developed model was examined for its consistency with empirical data acquired from 322 school administrators, using five rating scale questionnaires and open-ended question. The data analysis was conducted with statistical tool such as percentile, mean, standard deviation and path analysis. The model consisted of three variable factors, knowledge of school administrators, organizational culture and school administrators' skills. The consistency of the model with empirical data was statistically signified at 0.05. While the three factors had direct influence on leadership of school administrators, the knowledge of school administrators and organizational culture contributed to the development of the administrators' skills which, in turn, reinforced the academic leadership.

Keyword : causal factors, academic leadership, primary school administrators

บทนำ

การศึกษาไทยโดยการนำของกระทรวงศึกษาธิการบนความพยายามในการปฏิรูปการศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ.2542 จนถึงปัจจุบัน สร้างความกังวลแก่ผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษาและกำหนดนโยบายทางการศึกษาในขณะนี้คือ การบริหารจัดการศึกษาที่ผ่านมาได้ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสด้านการศึกษาเพิ่มขึ้น นับตั้งแต่ปี 2551 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัย 15 ปีขึ้นไปเพิ่มเป็น 8.9 ต่อปี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 : 2) แต่คุณภาพการศึกษายังมีปัญหามาก สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสามารถดูได้จากคะแนนข้อสอบมาตรฐานในประเทศ คือ O - NET ซึ่งอยู่ในระดับต่ำค่าเป้าหมายที่กำหนด เมื่อศึกษาผลการประเมินภายนอกกรอบสามที่เริ่มทำการประเมินเมื่อปีงบประมาณพ.ศ. 2555 โดยรวมพบว่า มีโรงเรียน ประถมศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินผลคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) อันเนื่องมาจากมาตรฐานที่ 5 ในส่วนที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ หรือ O - NET และ NT ต่ำ คิดเป็นร้อยละ 20.23 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินผลคุณภาพการศึกษา, 2556) ซึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่คาดหวังให้ทุกโรงเรียนผ่านการรับรองจากการประเมิน ในปีงบประมาณ พ.ศ.2555

การแก้ไขปัญหาคอนภาพการศึกษาที่จะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้น ต้องนำโดยแกนนำ ที่สามารถบริหารจัดการได้อย่างอิสระเด็ดขาด มีความกล้า มีความมุ่งมั่น ตั้งใจอย่างจริงจังในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยที่ยึดแนวทางและปฏิบัติตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สองและนำข้อเสนอแนะของนักวิชาการมาจัดการศึกษา (ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงศึกษาธิการ, 2556) นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2556) ยังให้ความสำคัญกับปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาของไทย โดยได้ศึกษาวิจัย พบว่า ประการหนึ่งคือ การพัฒนาคุณภาพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำหรับการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ในส่วนของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน นักวิชาการ ได้แก่ จักรกฤษณ์ วงศ์ชาติ (2551), สิริราวี วิสุทธิ์ (2551), กมล ตราชู (2553), กัญญ์รัชการย์

นิลวรรณ (2553) และขวัญใจ ขุนทำนวย (2554) ผลจากการศึกษาพบข้อยืนยันให้เห็นถึงความสำคัญจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อความสำเร็จขององค์กร ทั้งนี้เพราะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเป็นเครื่องมือที่บอกระบวนการในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อคุณภาพและประสิทธิผลที่เป็นเลิศ

สถานศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาศึกษามีบทบาทหลักคือ เป็นหน่วยบริการทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของท้องถิ่นและเป็นหน่วยนำสังคมของชุมชน โดยอาศัยนโยบายที่กำหนดในระดับประเทศเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง สามารถประกันคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีรวมพลังกันดำเนินงานเพื่อให้ปฏิบัติการหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งตนเองซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ต่อครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อองค์กรชุมชนและสังคม ซึ่งถ้าทุกคนมีภาวะผู้นำทางวิชาและใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการตามบทบาทหน้าที่และตามสถานการณ์ที่เหมาะสม ผลของการปฏิบัติย่อมทำให้คุณภาพของผู้เรียนเป็นไปตามเป้าหมาย บรรลุวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์รองของการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยจึงศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ทราบว่า รูปแบบดังกล่าวมีลักษณะอย่างไรและมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ ซึ่งข้อค้นพบที่ได้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการมาใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการที่ช่วยให้เกิดผลดีต่อโรงเรียนและต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะ ผลจากการบริหารจัดการศึกษาด้วยการใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นเครื่องมือของผู้บริหารโรงเรียนนำไปสู่ความสำเร็จ ความเป็นเลิศและบรรลุเป้าหมายสูงสุดตามที่กำหนดไว้คือ คุณภาพนักเรียน และเป็นแนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้ผู้บริหาร

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นกำลังสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาสู่การพัฒนาประเทศ ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบนที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะการสร้างรูปแบบ ระยะนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ในรูปแบบการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Study) ตามลักษณะที่เน้นความเป็นองค์รวม ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการวิจัยไว้ 5 คือ 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน 2) วิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบรอง ที่ได้มาจากการใช้เกณฑ์ความถี่สูงร้อยละ 60 ขึ้นไปของจำนวนนักวิชาการที่มีแนวคิดตรงกัน 3) จัดทำร่างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบนที่สามารถบอกถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันขององค์ประกอบหลักทั้ง 4 องค์ประกอบ 4) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คนที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ซึ่งคัดเลือกจากอาจารย์จากมหาวิทยาลัย จำนวน 4 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 4 คน และศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 4 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้างที่แบ่งคำถามเป็น 3 ประเด็นคือ ประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ประเด็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน และประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามบริบทของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารหรือการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ 5) จัดทำร่างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน

ระยะการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบ ระยะนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) ในรูปการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ (Interrelationship) ตามลักษณะการศึกษาเปรียบเทียบผลเพื่อสืบหาสาเหตุ (Casual Comparative Study) ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบประมาณสัดส่วนของประชากรซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบนแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1,986 คน โดยใช้สูตรของ Cochran (1977) คำนวณได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 322 คน นำจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้มากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาด้วยวิธีเทียบสัดส่วนร้อยละ จากนั้นจึงสุ่มโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน (Without Replacement) 2) สร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน และ 4) ข้อเสนอแนะ พัฒนาโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

จำนวน 5 คน พบว่า มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.8 – 1.00 เมื่อนำไปทดลองใช้ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 จึงจัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์ 3) เก็บและรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ซึ่งมีการระบุวันส่งคืนแบบสอบถามอย่างชัดเจน 4) วิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบ ดำเนินการภายหลังที่ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา โดยได้แบบสอบถามที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 295 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.64 ของแบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 322 ฉบับ ซึ่งมีจำนวนเพียงพอสำหรับใช้วิเคราะห์หาความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากขนาดกลุ่มตัวอย่างอยู่ในอัตราส่วน 20 ต่อ 1 ตัวแปร เพราะงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสังเคราะห์ตัวแปรในการวิจัยทั้งสิ้น 13 ตัวแปร จำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 260 คน (งลักษณะ วิรัชชัย, 2545 : 45) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบรูปแบบที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ค่าการพยากรณ์รูปแบบ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่เป็นคะแนนมาตรฐาน (Standard Solution) ระหว่างตัวแปรเหตุและตัวแปรผล ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ในรายการต่อไปนี้อยู่ (Diamantopoulos and Siguaw, 2000 : 83 - 88)

1. ค่าไค – สแควร์ (Chi – Square Statistic) ที่ไม่มีนัยสำคัญ โดยมีค่า p มากกว่า 0.05
2. ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error Approximation : RMSEA) ควรมีค่าน้อยกว่า 0.05
3. ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมบูรณ์ ซึ่งได้แก่ ค่า GFI (Goodness of Fit) ที่แสดงถึงปริมาณความแปรปรวนต้องมีค่ามากกว่า 0.90 จึงนับว่าสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี
4. ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Relative Fit Index) ได้แก่ ค่า NFI (Normed Fit Index) ควรมีค่ามากกว่า 0.90 จึงจะนับว่ามีความสอดคล้องเชิงสัมพัทธ์กันดี

5. ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อน คือ ค่า RMR (Root Mean Square Residual) ค่าที่เข้าใกล้ศูนย์จึงแสดงถึงรูปแบบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

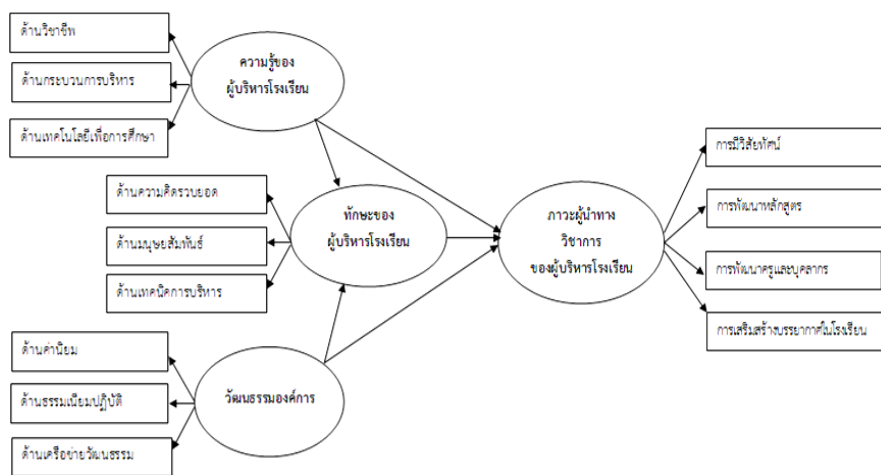
ผลการศึกษา

ผลการสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาในภาคใต้ตอนบน สรุปได้ดังนี้

ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และสังเคราะห์รวมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 คน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน มี 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านความรู้ของผู้บริหารโรงเรียน มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความรู้ด้านวิชาชีพ ความรู้ด้านกระบวนการบริหาร และความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้ตัวชี้วัดพฤติกรรมผู้บริหารโรงเรียนทั้งสิ้น 16 ตัวชี้วัด 2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ค่านิยม ธรรมเนียมปฏิบัติ และเครือข่ายวัฒนธรรมได้ตัวชี้วัดพฤติกรรมผู้บริหารโรงเรียนทั้งสิ้น 16 ตัวชี้วัด และ 3) ปัจจัยด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียน มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิคการบริหาร ได้ตัวชี้วัดพฤติกรรมผู้บริหารโรงเรียนทั้งสิ้น 13 ตัวชี้วัด สำหรับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การพัฒนาครูและบุคลากร และ 4) การเสริมสร้างบรรยากาศในโรงเรียน ได้ตัวชี้วัดพฤติกรรมผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 34 ตัวชี้วัด

ผลการสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า ร่าง

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบนที่สามารถนำไปตรวจสอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป แสดงดังภาพที่ 1

ภาพ 1 ร่างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 79.32 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 69.83 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 77.63 มีประสบการณ์

การทำงานสูงกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 79.32 และผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 48.81

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน พบว่า การปฏิบัติโดยภาพรวมตามปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ ด้านวัฒนธรรมองค์การและด้านทักษะอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย และผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติในปัจจัยด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียนน้อยกว่าสองปัจจัยดังกล่าว สำหรับผลวิเคราะห์ตามตัวบ่งชี้ พบว่า 1) ปัจจัยด้านความรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติในตัวบ่งชี้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาดีกว่าตัวบ่งชี้ด้านวิชาชีพและด้านกระบวนการบริหาร สำหรับการปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนตามตัวบ่งชี้ด้านวิชาชีพในเรื่องการจัดการความรู้เพื่อการบริหารโรงเรียนมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด นอกจากนั้นอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้เรื่องวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพดีกว่าเรื่องอื่นๆ การปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมในทุกเรื่องของตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการบริหารอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ในเรื่องวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพดีกว่าเรื่องอื่นๆ และการปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมในทุกเรื่องของตัวบ่งชี้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ในเรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ ดีกว่าเรื่องอื่นๆ 2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ธรรมเนียมปฏิบัติดีกว่าตัวบ่งชี้ค่านิยมและเครือข่ายวัฒนธรรม สำหรับการปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมในทุกเรื่องของตัวบ่งชี้ค่านิยมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติในค่านิยมเรื่องการบริหารงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ดีกว่าเรื่องอื่นๆ การปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมในทุกเรื่องของตัวบ่งชี้ธรรมเนียมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติในเรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ดีกว่าเรื่องอื่นๆ และการปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมในทุก

เรื่องของตัวบ่งชี้เครือข่ายวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติในเรื่องการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายดีกว่าเรื่องอื่นๆ และ 3) ปัจจัยด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติในตัวบ่งชี้ความคิดรวบยอดดีกว่าตัวบ่งชี้ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านเทคนิคการบริหาร สำหรับการปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมในทุกเรื่องของตัวบ่งชี้ทักษะด้านความคิดรวบยอดอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติในเรื่อง การบรรยายหรืออธิบายองค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรในโรงเรียนดีกว่าเรื่องอื่นๆ การปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมในทุกเรื่องของตัวบ่งชี้ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติในเรื่อง การรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลและองค์การดีกว่าเรื่องอื่นๆ และการปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมในทุกเรื่องของตัวบ่งชี้ทักษะด้านเทคนิคการบริหารอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติในเรื่อง การแสดงออกถึงความชำนาญและวิธีต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานดีกว่าเรื่องอื่นๆ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมตามตัวบ่งชี้ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ โดยผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติในตัวบ่งชี้การพัฒนาหลักสูตรดีกว่าตัวบ่งชี้อื่นๆ คือ การมีวิสัยทัศน์ การพัฒนาครูและบุคลากร และการส่งเสริมบรรยากาศในโรงเรียน เมื่อศึกษารายละเอียดแต่ละตัวบ่งชี้ พบว่า 1) การปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมของตัวบ่งชี้ด้านการมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติในเรื่อง ความสามารถตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ดีกว่าเรื่องอื่นๆ 2) การปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมของตัวบ่งชี้การพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติในเรื่อง สามารถวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนชุมชนหรือท้องถิ่นได้อย่างชัดเจนดีกว่าเรื่องอื่นๆ 3) การปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวม ในทุกเรื่องของตัวบ่งชี้การพัฒนาครูและบุคลากรอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติในเรื่อง การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศดีกว่าเรื่องอื่นๆ และ 4) การปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมในทุกเรื่องของตัวบ่งชี้ การส่งเสริมบรรยากาศในโรงเรียน

อยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติในเรื่อง นิเทศ ติดตามและประเมินผล ดีกว่าเรื่องอื่นๆ

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน พบว่า 1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน จำนวน 13 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอยู่ระหว่าง 0.326 ถึง 0.724 2) เมื่อตรวจสอบการประมาณค่าพารามิเตอร์สัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรที่ทำการศึกษาตามรูปแบบที่สร้างขึ้น พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) โดยรวม รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้เนื่องจากค่าดัชนีต่างๆ ที่ได้จากการรายงานผลการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (Print Out) มีผลเป็นไปตามเกณฑ์ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1 - 2 และ ภาพที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่เป็นคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรเหตุและตัวแปรผล

ตัวแปรเหตุ	ประเภทของอิทธิพล	ตัวแปรผล	
		ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียน	ทักษะของ ผู้บริหารโรงเรียน
ความรู้ของ ผู้บริหารโรงเรียน	ทางตรง	0.10*	0.14*
	ทางอ้อม	0.16*	-
	อิทธิพลรวม	0.26*	0.14*
วัฒนธรรมองค์การ	ทางตรง	0.12*	0.70*
	ทางอ้อม	0.53*	-
	อิทธิพลรวม	0.65*	0.70*
ทักษะของผู้บริหาร โรงเรียน	ทางตรง	0.75*	-
	ทางอ้อม	-	-
	อิทธิพลรวม	0.75*	-
R ² ความเชื่อมั่น		0.84	0.66

*P < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การและปัจจัยด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.10, 0.12 และ 0.75 ตามลำดับและปัจจัยด้านความรู้ของผู้บริหารโรงเรียนและปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนโดยส่งผ่านปัจจัยด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียนที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.70 และ 0.14 ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในระดับสูงและส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมากกว่าปัจจัยอื่นๆ ในขณะที่ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์ในระดับรองลงมาและปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ

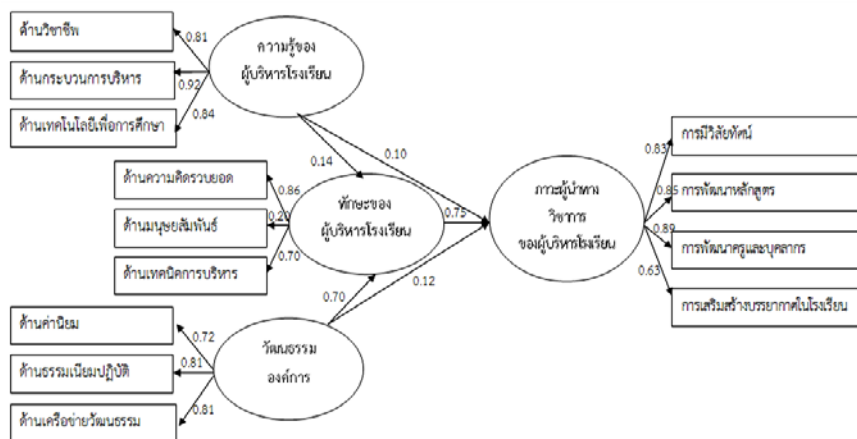
ยังมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียนมากกว่าปัจจัยด้านความรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งหมายถึงปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนด้วยการช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะต่าง ๆ สูงขึ้นมากกว่าปัจจัยด้านความรู้

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีที่ความสอดคล้องรูปแบบความสัมพันธ์เชิง สาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ค่าสถิติในโมเดล	ความสอดคล้อง
Chi - Square	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)	37.04, $df = 31$, $p = 0.21$	✓
RMSEA	< 0.05	0.026	✓
GFI	≥ 0.90	0.98	✓
NFI	> 0.90	0.99	✓
RMR	< 0.08	0.017	✓

จากตารางที่ 2 พบว่า 1) ค่าไค – สแควร์ มีค่าเท่ากับ 37.04 และไม่มีนัยสำคัญ โดยมีค่า p เท่ากับ 0.21 2) ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่าเท่ากับ 0.026 3) ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมบูรณ์เท่ากับ 0.98 4) ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์เท่ากับ 0.99 และ 5) ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.017 ซึ่งทุกค่าเป็นไปตามเกณฑ์ของความสอดคล้องกลมกลืน จึงสรุปได้ว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์การวิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งต่อ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน มี 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านความรู้ของผู้บริหารโรงเรียน 2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ และ 3) ปัจจัยด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียน สอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency Leadership Theory) มากที่สุด เนื่องจากนักวิชาการกลุ่มนี้กล่าวว่า ความสำเร็จของการใช้ภาวะผู้นำ นอกจากจะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออกแล้ว ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ด้วย เช่น ประสิทธิภาพของผู้นำ

ค่านิยมของผู้นำ นอกจากนี้ เป็นไปตามแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบพื้นฐานของผู้นำองค์การที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน และสามารถพัฒนาต่อไปได้ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ที่เหมาะสม 2) ทักษะที่เหมาะสม และ 3) ลักษณะชีวิตที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ ปาเย (2543 : 70 – 74) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ยุคการแข่งขันและยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษา ควรมีคุณลักษณะ 10 ประการ คือ มีความรู้ทางด้านวิชาชีพ มีความรู้เท่าทันสถานการณ์ มีทักษะในการเข้าสังคม มีข้อมูลด้านสารสนเทศ มีทักษะในการวิเคราะห์ปัญหา มีการควบคุมอารมณ์ มีพฤติกรรมกล้าเสี่ยง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้สึกไวต่อบุคคลอื่น และมีความใฝ่รู้ โดยปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวสามารถสนับสนุนภาวะผู้นำทางวิชาการตามที่คุณวิจัยต้องการศึกษาคือ ให้ความสำคัญกับทุกภารกิจของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาในภาคใต้ตอนบนที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่คุณวิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นไปตามค่าสถิติทดสอบที่ผ่านหลักเกณฑ์การพิจารณาทุกค่าดัชนี โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบนได้รับอิทธิพลทางตรงมาจาก 3 ปัจจัยเรียงลำดับตามความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.75 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.12 และปัจจัยด้านความรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.10 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางตรงกับปัจจัยด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียนในระดับสูงและมากกว่าปัจจัยอื่น แสดงว่า การมีปัจจัยด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียนเป็นหนึ่งในเงื่อนไขของปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียน ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติภารกิจตามขอบข่าย บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้ครูมี

ส่วนร่วมจนบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน ได้แก่ คุณภาพการสอนของครูที่จะช่วยให้ครุมีความก้าวหน้าทางอาชีพ เพราะได้ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งโดยรวมและในรายการย่อย เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น (Chell, 2001) เป็นไปตามแนวคิดของ Drake and Roe (2003) ที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะที่ช่วยในการบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างน้อย 5 ทักษะ คือ 1) ทักษะทางเทคนิค (Technical Skills) 2) ทักษะทางมนุษย์ (Human Skills) และ 3) ทักษะทางความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) 4) ทักษะทางการศึกษาและการสอน (Educational and Instructional Skills) และ 5) ทักษะทางความรู้ ความคิด (Cognitive Skills) และเป็นไปตามความเชื่อของ ธวัช วีระศิริวัฒน์ (2555) ที่ว่า ทักษะจำเป็นของผู้บริหารโรงเรียนมี 4 ทักษะ คือ 1) ทักษะทางวิชาการและวิชาชีพ 2) ทักษะทางสังคม 3) ทักษะทางความคิด และ 4) ทักษะทางการบริหารจัดการ

สำหรับปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การและปัจจัยด้านความรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งนอกจากจะมีความสัมพันธ์ทางตรงที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบนแล้ว ยังมีความสัมพันธ์ที่ส่งผลทางอ้อมต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนด้วยวิธีส่งผ่านปัจจัยด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.53 และ 0.16 ตามลำดับ เมื่อศึกษาผลโดยรวมของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การมีค่ามากกว่าปัจจัยด้านความรู้ของผู้บริหารโรงเรียนเช่นกัน คือเท่ากับ 0.65 และ 0.26 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมองค์การเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่บุคคลในองค์การปฏิบัติร่วมกัน ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะองค์การนั้น โดยจะส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่เชื่อมโยง ผสมผสานกันระหว่างเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ ปทัสถานและการกระทำ รวมถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ของบุคคล กลุ่มคนและองค์การ สอดคล้องกับแนวคิดของ Greenberg and Baron (2008 : 544) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์การเป็นสิ่งที่มิอยู่ทั่วไป กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบการรับรู้ที่ใช้ในการทำงานร่วมกันของสมาชิกในองค์การ โดยวัฒนธรรมองค์การจะหมายถึง เจตคติ ค่านิยม ปทัสถานของ

พฤติกรรมและความคาดหวังของสมาชิกในองค์การ ซึ่งจะสร้างความแตกต่างอย่างชัดเจนจากองค์การอื่น และเป็นไปตามแนวคิดของ สมุทพร ชำนาญ (2555) ที่สรุปไว้ว่า วัฒนธรรมองค์การเป็นฐานคิดพื้นฐานที่มีแบบแผนที่ถูกประดิษฐ์คิดค้นจากการเรียนรู้โดยกลุ่มเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาการปรับตัวและถูกถ่ายทอดไปยังสมาชิกในองค์การ แนวคิดสมาชิกในองค์การนี้จะสร้างความแตกต่างอย่างชัดเจนจากองค์การอื่น แนวคิดดังกล่าวยืนยันได้ชัดเจนว่าปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาในภาคใต้ตอนบน มากกว่าปัจจัยด้านความรู้ ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ธร สุนทรายุทธ (2551) ที่ได้อธิบายว่า วัฒนธรรมมีอิทธิพลอย่างมากในการบริหาร งานโรงเรียนอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ 1) เป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่ทำให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ 2) เป็นกฎเกณฑ์หรือเป็นระเบียบของการกระทำ หรือการปฏิบัติงานของบุคคล 3) ซึ่งทิศทางตามที่กำหนดในเป้าหมาย

ในส่วนของปัจจัยด้านความรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 3 ตัวบ่งชี้ คือ ความรู้ด้านวิชาชีพ ความรู้ด้านกระบวนการบริหารและความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.81, 0.92 และ 0.84 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ตามตัวบ่งชี้ทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ในระดับสูงทั้งสิ้น โดยเฉพาะความรู้ด้านกระบวนการบริหาร ซึ่งมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมากที่สุดและเป็นความรู้ที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องรู้ คือ 1) ทฤษฎี หลักการ กระบวนการ และหน้าที่ในการบริหาร 2) การบริหารงานวิชาการ เพื่อคุณภาพและความเป็นเลิศ 3) การบริหารแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ 4) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและการเรียนรู้ 5) การบริหารงานบุคคล 6) การบริหาร งานธุรการ การเงิน พัสดุและอาคารสถานที่ 7) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา และ 8) การวางแผนเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา (สำนักงานคุรุสภา, 2556) สอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550) ที่กล่าวว่า ความรู้ที่เหมาะสมของผู้นำองค์การ คือ ความรู้ที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีความรู้

เพียงพอในการวิเคราะห์ วิจัยข้อมูลเนื้อหาสาระในลักษณะงานของสมาชิก งานส่วนตัว และงานส่วนรวม อย่างไรก็ตาม ด้วยวิวัฒนาการของโลกยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะยุค ปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องปฏิบัติภารกิจตามขอบข่ายงานโรงเรียน และงาน ตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดที่มีเข้ามาอย่างเร่งด่วน ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมี ความสนใจในการศึกษาวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพและวิธีการประยุกต์ ใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ จึงทำให้ปัจจัยด้านความรู้ของผู้บริหาร โรงเรียนมีอิทธิพลที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาในภาคใต้ตอนบนน้อยที่สุด สอดคล้องกับ แนวคิดของ กฤษมันต์ วัฒนานรงค์ (2556) ที่กล่าวว่า ความเจริญก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการ สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การนำเทคโนโลยีด้านต่างๆ มาใช้ ในสถานศึกษาย่อมทำให้เกิดผลกระทบที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อย 3 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้บริหาร ครู และนักเรียน การเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียน การสอน และการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ของการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยมีข้อค้นพบสามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะหลัก 2 ประการ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

1.1.1 กำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉพาะด้านความคิดรวบยอดในเรื่อง ความสามารถในการบรรยายหรืออธิบาย องค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรในโรงเรียน

1.1.2 กำหนดแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การ ด้านธรรมเนียมปฏิบัติ โดยเฉพาะเรื่องผู้บริหารช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์

1.1.3 กำหนดแนวทางในการพัฒนาความรู้ของผู้บริหารโรงเรียนด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะเรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพ

1.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในระดับสถานศึกษา

1.2.1 กำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านความคิดรวบยอด โดยเฉพาะเรื่องความสามารถบรรยายหรืออธิบายองค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจแก่นักเรียน

1.2.2 กำหนดแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร ด้านธรรมเนียมปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเรื่องความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์

1.2.3 จัดทำคู่มือการพัฒนาความรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะเรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามปัจจัยของการวิจัยนี้ไปทดลองใช้กับโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเพื่อยืนยันข้อค้นพบต่อไป

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู หรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้รูปแบบการวิจัยนี้ ข้อค้นพบจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบและประเมินบุคคลเข้าสู่ตำแหน่ง

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหรือสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ โดยยังคงกำหนดให้มีปัจจัยด้านทักษะของผู้บริหารโรงเรียนไว้ในงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กมล ตราฐ. (2553). **การพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กัญญ์วิรัชกร นิลวรรณ. (2553). **องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพผลการจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักศึกษากรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. (2556). **การจัดการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา**. [Online]. Available : <http://education.kapook.com/view9208.html>. [2556, มีนาคม 22]
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). **สุดยอดภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ : ชัคเชส มีเดีย.
- ขวัญใจ ขุนทำนาย. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลในกลุ่มการศึกษาที่ 9**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- คุรุสภา, สำนักงาน. (2556). **มาตรฐานประกอบคุณวิชาชีพผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาที่คุรุสภา กำหนด**. มติชน, หน้า 5.
- จักรกฤษ วงศ์ชาติ. (2551). **การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ธรร สุนทรายุทธ. (2551). **การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป : ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.
- ธวัช วีระศิริวัฒน์. (2555). **หน่วยการเรียนรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic Leadership), เอกสารประกอบการบรรยาย**. [Online]. Available : 202.29.15.37/project/data_service/data/unit2.3.1. [2555, สิงหาคม 10].

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). **โมเดลลิสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รับรองมาตรฐานและประเมินผลคุณภาพการศึกษา, สำนักงาน. (2556). **ผลประเมินคุณภาพภายนอก**. [Online]. Available : <http://aqa.onesqa.or.th/SummaryReport.aspx> [2556, พฤศจิกายน 22].
- ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **แนวทางและนโยบายปฏิบัติการศึกษาศววรรษที่สอง**. [On-line]. Available : <http://www.moc.moe.go.th/Files/Document>. [2556, เมษายน 6].
- สมุทร ชำนาญ. (2555). การบริหารสถานศึกษาท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม. **วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา**. 6 (1), 3.
- สิริรानी วสุภัทร์. (2551). **ภาวะผู้นำทางวิชาการและสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2543). ผู้บริหารกับการสร้างคุณภาพโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ. **วารสารวิชาการ**, 3 (10) 9.
- Cochran, W.G. (1977). **Sampling Techniques**. New York : John Wiley and Sons.
- Diamantopoulos, A. & Siguaw, A.D. (2000). **Introducing LISREL : A Guide for the Uninitiated**. London : Sage Publications.
- Drake, T.L., & Roe, W. H. (2003). **The Principalship**. (6th ed.). Book Condition : Brand New.
- Greenberg, J & Baron, R.A. (2008). **Behavior in Organizations**. London : Pearson Education, Inc.
- Chell, J. (2001). **Introducing Principal to the Role of Instructional Leadership : A Summary of Master's Project**. [Online]. Available : <http://www.sstr.sk.ca/research/leadership/95-14.html>. [15 January 2012]